

Sygn. akt II UK 231/15

POSTANOWIENIE

Dnia 3 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku K. C. i Stowarzyszenia E. w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we Wrocławiu
o ubezpieczenie społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 3 grudnia 2015 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy Stowarzyszenia E w W. od wyroku Sądu
Apelacyjnego we Wrocławiu
z dnia 8 października 2014 r., sygn. akt III AUa 220/14,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Stowarzyszenie E. Oddział W. wniosło skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 8 października 2014 r., w sprawie III AUa 220/14. W jej podstawach zarzucono naruszenie prawa materialnego: art. 750 w związku z art. 734 i n. k.c., polegające na niewłaściwym ich zastosowaniu wskutek uznania przez Sąd drugiej instancji, że „umowy wiążące strony, były umowami o świadczenie usług, do których należy odpowiednio stosować przepisy o zleceniu oraz że obowiązki powierzone powodowi w oparciu o umowy oraz zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wskazują na to, że zawarte umowy, wbrew ich nazwie, były umowami zlecenia, a nie umowami o dzieło”; art. 627 k.c., przez jego niezastosowanie, podczas gdy istniały uzasadnione podstawy do jego zastosowania, co skutkowało pominięciem treści stosunku zobowiązaniowego,

jakim była umowa o dzieło istniejąca między stronami, która nie prowadzi do objęcia obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym wykładowców; art. 1 ust. 1, ust. 2 pkt 1 i ust. 3 oraz art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 ze zm. - dalej prawo autorskie), przez ich niezastosowanie, podczas gdy istniały uzasadnione podstawy do ich zastosowania i uznania cyklu wykładów za utwór w myśl przepisów prawa autorskiego, co umożliwiało zastosowanie zryczałtowanej stawki kosztów uzyskania przychodów w wysokości 50% zgodnie z art. 22 ust. 9 pkt 3 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 361 ze zm.); art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1 i 3 w związku z art. 13 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 121), polegające na niewłaściwym ich zastosowaniu do ustalonego w sprawie stanu faktycznego wskutek uznania, że sporne umowy były umowami o świadczenie usług w znaczeniu art. 750 k.c., podczas gdy umowy te mają charakter umów o dzieło w rozumieniu art. 627 k.c. z uwagi na zakres powierzanych obowiązków, przewidziany rezultat prac przyjmującego zamówienie, znajdujący odzwierciedlenie w sporządzanych przez niego specjalistycznych wykładach.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżący wskazał, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne. Sądy obydwu instancji ustaliły, że powód K. C. był powołany przez Prezesa URE do przeprowadzenia we wskazanych dniach egzaminu stwierdzającego kwalifikacje na stanowiskach pracy związanych z dozorem i eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci energetycznych. „W związku z tak ustalonym stanem faktycznym, pojawia się zagadnienie prawne, a mianowicie, czy składy osobowe członków komisji egzaminacyjnych powołanych aktem powołania przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki na podstawie art. 54 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz.U. z 2006 r. Nr 89, poz. 525 ze zm.) oraz 5 12 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 kwietnia 2003 r. (Dz.U. z 2003 r. Nr 89 ze zm.) podlegają obowiązkowi ubezpieczenia społecznego i ubezpieczenia zdrowotnego? Sąd I instancji podzielił w pełni stanowisko zaprezentowane w decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział

w Gdańsku z dnia 16 sierpnia 2013 r. o numerze [...], która to stanowiła odpowiedź na wniosek Stowarzyszenia E. Oddział w G. o wydanie pisemnej interpretacji w trybie art. 10 ustawy z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej (tj. z 2013 r. Dz.U. Nr 173, poz. 1807). W treści przedmiotowej decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku podał, że wynagrodzenie wypłacane członkom komisji egzaminacyjnych powołanych do tych funkcji przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki nie podlega obowiązkowi ubezpieczenia społecznego i ubezpieczenia zdrowotnego. W uzasadnieniu decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku wyraźnie wskazał, że katalog tytułów podlegania ubezpieczeniom społecznym określony przez ustawodawcę w art. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych ma charakter zamknięty, a wyliczenie jest enumeratywne, co oznacza, że jedynie osoby w nim wymienione podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym. Nadto, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku wywiódł, że „wśród osób, o których mowa w tym przepisie brak jest osób pełniących funkcję członków komisji egzaminacyjnych do przeprowadzenia egzaminów kwalifikacyjnych dla osób zajmujących się eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci”. Objęcie funkcji członka komisji egzaminacyjnej następuje na podstawie aktu powołania właściwego organu administracji publicznej, w tym przypadku Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki. W związku z tym, że akt powołania nie stanowi, na gruncie przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, tytułu rodzącego obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym, to w konsekwencji od uzyskanego przez takie osoby wynagrodzenia z tytułu pełnienia funkcji członka komisji egzaminacyjnej nie będą odprowadzane składki na ubezpieczenia społeczne”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wstępnie trzeba przypomnieć, że ograniczenia dopuszczalności wnoszenia skargi kasacyjnej wynikają z konstytucyjnej roli Sądu Najwyższego w systemie organów wymiaru sprawiedliwości. Zgodnie bowiem z art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.), rolą tego Sądu w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości pozostaje zapewnienie w

ramach nadzoru zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych przez rozpoznawanie kasacji oraz innych środków odwoławczych, podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne i rozstrzyganie innych spraw określonych w ustawach. Skarga kasacyjna nie jest więc (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia, gdy się weźmie nadto pod uwagę, że Konstytucja w art. 177 ust. 1 gwarantuje jedynie dwuinstancyjne postępowanie. Ewentualna możliwość dalszego postępowania, w tym postępowania przed Sądem Najwyższym, stanowi uprawnienie dodatkowe, które może zostać obwarowane szczególnymi przesłankami, w tym określonymi w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozmiennieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5; z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 189 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578).

Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 23 czerwca 2009 r., III UK 24/09 (LEX nr 518053) oraz z dnia 14 grudnia 2010 r., I UK 209/10 (LEX Nr 738525), na tle art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 148), wyjaśnił, że fakt powstania relacji publicznoprawnej wynikającej z wyznaczenia zainteresowanego do świadczenia usług weterynaryjnych, wykonywanych pod nadzorem i w imieniu organów Inspekcji Weterynaryjnej, nie znaczy, że przepisy te kreują odrębny typ umowy, niemieszczący się w kategorii kodeksowej umowy zlecenia. Domena władztwa publicznego wyrażająca się w decyzji o wyznaczeniu lekarza weterynarii do zadań inspekcji nie rozstrzyga o podstawie jego ubezpieczeń społecznych. Nie stanowi to w ogóle jej przedmiotu. Sytuację lekarzy weterynarii wyznaczonych do wykonywania określonych czynności na podstawie art. 5 ust. 1 pkt 2 powyższej ustawy kształtuje z jednej strony decyzja o wyznaczeniu, a z drugiej umowa.

Jest to sytuacja analogiczna jak w niniejszej sprawie, w której członkowie komisji przeprowadzającej egzamin kwalifikacyjny są powoływani do jej składu przez Prezesa URE (art. 54 ust. 3 pkt 1 ustawy - Prawo energetyczne). Powołanie to nie rozstrzyga o podstawie ubezpieczeń społecznych członka komisji (nie stanowi to w ogóle jej przedmiotu). Zatem o podstawie ubezpieczeń społecznych członka komisji egzaminacyjnej decyduje umowa, którą z nim zawiera np. stowarzyszenie naukowo-techniczne, przy którym działa komisja kwalifikacyjna (§ 12 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Ministra Pracy i

Polityki Społecznej z dnia 28 kwietnia 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad stwierdzania posiadania kwalifikacji przez osoby zajmujące się eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci).

Nie sposób też nie zauważyć, że przykład odmiennej interpretacji powołanych wyżej przepisów prezentowany przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku oparty został na założeniu, że wynagrodzenie członkom komisji kwalifikacyjnych wypłacane jest przez Prezesa URE (skoro brak w niej jakiegokolwiek wzmianki o umowie cywilnoprawnej zawartej między Stowarzyszeniem a członkiem komisji), tymczasem w niniejszej sprawie takich ustaleń nie poczyniono. Co więcej, nie było sporu co do tego, że wynagrodzenie K. C. wypłacane było przez zamawiającego, a zatem przez stronę spornej umowy (odwołującego się), było więc wynagrodzeniem z tytułu tej umowy, a nie wynagrodzeniem z tytułu powołania do składu komisji egzaminacyjnej przez Prezesa URE. W istocie zatem, przedstawiane przez skarżącego zagadnienie prawne skonstruowane zostało na podstawie stanu faktycznego, który nie wynika z podstawy faktycznej zaskarżonego wyroku. Tymczasem przez istotne zagadnienie prawne należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć jednocześnie charakter uniwersalny, przez co należy rozumieć, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych podobnych spraw. Jednocześnie, chodzi o problem, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), i także w związku z podstawą prawną stanowiącą podstawę wydania zaskarżonego wyroku. Musi więc ono pozostawać w związku ze sprawą (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z dnia 24 lutego 2005 r., III PK 6/05, LEX nr 513003).

Skarżący nie zdołał zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jego skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ k.p.c., należało postanowić jak w sentencji.